Maria Skłodowska-Curie (7 listopada 1867 w Warszawie - 4 lipca 1934 w Passy)

Ta pani chemik z Warszawy -

wokół jej życia moc wrzawy,

Noblem wsławiona,

opromieniona,

świeci nam jeszcze spod trawy.

(ebs)

Maria Skłodowska-Curie - fizyk i chemik, dwukrotna laureatka Nagrody Nobla (1903, 1911).

Urodziła się 7 listopada 1867 w Warszawie (wtedy znajdującej się w Królestwie Polskim, będącym częścią Imperium Rosyjskiego) jako Maria Salomea Skłodowska herbu Dołęga. Była piątym i ostatnim dzieckiem w znanej rodzinie nauczycielskiej, wywodzącej się z drobnej szlachty. Jej ojciec Władysław, pochodził z rodziny, która miała prawo do posługiwania się herbem Dołęga, zaś matka z rodziny z herbem Topór. Dziadek Józef Skłodowski był szanowanym lubelskim pedagogiem. Ojciec Władysław Skłodowski był nauczycielem matematyki i fizyki oraz dyrektorem kolejno dwóch warszawskich gimnazjów męskich, zmuszony przez władze carskie prowadził również w domu stancję dla chłopców. Matka Bronisława Boguska, była przełożoną warszawskiej pensji dla dziewcząt z dobrych domów. Oboje rodzice wychowywali swoje dzieci w duchu głębokiego patriotyzmu.

W 1891 Maria Skłodowska wyjechała z Polski (Królestwa Polskiego) do Paryża, by tam kontynuować studia na Sorbonie (w XIX wieku kobiety nie mogły studiować na ziemiach polskich). Rozpoczęła naukę w listopadzie 1891. Jako przedmiot studiów wybrała matematykę i fizykę. Życie i czas w latach studenckich Maria dzieliła pomiędzy naukę i grę w amatorskim teatrze. We Francji rozwinęła swoją karierę naukową. Była prekursorką nowej gałęzi chemii - radiochemii. Do jej dokonań należą: rozwinięcie teorii promieniotwórczości, technik rozdzielania izotopów promieniotwórczych oraz odkrycie dwóch nowych pierwiastków - radu i polonu. Z jej inicjatywy prowadzono także pierwsze badania nad leczeniem raka za pomocą promieniotwórczości.

Po ukończonych studiach otrzymała stypendium naukowe nad badaniami naukowymi związanymi z magnetycznymi właściwościami różnych rodzajów stali. W tym samym czasie poznała skromnego naukowca - Pierre’a Curie. Był on o osiem lat starszy od Marii, był wspólnie z bratem Jacques’m odkrywcą piezoelektryczności, autorem "prawa Curie" i zasady symetrii, konstruktorem piezokwarcu i "wagi Curie". Maria i Pierre szybko znaleźli wspólne tematy do rozmów. 26 lipca 1895 zawarli cywilny związek małżeński bez obrączek i księdza. Podczas ceremonii towarzyszyła im tylko najbliższa rodzina i kilku przyjaciół. W podróż poślubną pojechali na rowerach - rezencie ślubnym od jednego z przyjaciół.

W 1896 Henri Becquerel (1852-1908), fizyk francuski, rozpoczął badania nad solami uranu (siarczanem potasu-uranylu K2[UO2(SO4)2](H2O)2), które wykazują silną fosforescencję. W 1896 ogłosił, że minerał zawierający uran emituje nowe, nieznane promieniowanie bez uprzedniego naświetlania. Ponadto stwierdził (błędnie), że promieniowanie uranowe jest zbliżone właściwościami do zwykłego światła i podobnie jak ono ulega odbiciu, załamaniu i polaryzacji. Z końcem 1897 Maria Skłodowska-Curie poszukując tematu do rozprawy w celu uzyskania stopnia doktora podjęła pierwsze badania naukowe z promieniami Becquerela.

https://www.youtube.com/watch?v=_fkl7ZtzkUk

Nagrodą Nobla została wyróżniona po raz pierwszy w 1903 - z fizyki, wraz z mężem Pierre'em Curie i z Henrim Becquerelem, za badania nad odkrytym przez Becquerela zjawiskiem promieniotwórczości. Po raz drugi została nagrodzona w 1911 - z chemii, samodzielnie, za odkrycie polonu i radu, wydzielenie czystego radu i badanie właściwości chemicznych pierwiastków promieniotwórczych. Należy do grona jedynie czterech osób, który otrzymały Nagrodę Nobla więcej niż raz. Wśród nich jest jedną z tylko dwóch, które otrzymały nagrody w różnych dyscyplinach. W tej czwórce jest też jedyną kobietą oraz jedynym uczonym uhonorowanym w dwóch różnych naukach przyrodniczych.

https://www.youtube.com/watch?v=jmW01NFMrC8

Wraz z mężem Pierre'em Curie miała dwie córki: Ève Curie i Irène Joliot-Curie.

W czwartek, 19 kwietnia 1906 Pierre Curie wracając z zebrania Stowarzyszenia Profesorów Wydziałów Nauk Ścisłych zginął potrącony przez konny wóz ciężarowy, miał wtedy 47 lat. Zrozpaczona Maria przez rok prowadziła tzw. "Dziennik żałobny", w którym opisywała ból, żal i pustkę, jaka jej pozostała po śmierci ukochanego męża, przyjaciela, towarzysza. W maju 1906, 38-letnia Maria dostała katedrę fizyki po mężu. Pierwszy wykład prowadziła 5 listopada 1906. Została tym samym pierwszą kobietą profesorem na paryskiej Sorbonie.

Po śmierci Pierre'a Maria oddała się całkowicie pracy: otrzymała rad w stanie metalicznym, opracowała i udoskonaliła metody izolowania i otrzymywania nowych substancji, podała definicję międzynarodowego wzorca radu.

Wkrótce ujawniony został romans Marii Skłodowskiej-Curie z fizykiem francuskim Paulem Langevinem, który trwał około roku, w latach 1910-1911. Langevin był żonaty i porzucił swoją rodzinę. Maria Skłodowska-Curie w oczach prasy, zwłaszcza brukowej, była osobą rozbijającą rodzinę Langevinów, w dodatku była od Paula o 4 lata starsza, a poza tym była cudzoziemką. Michel Langevin, wnuk Paula, ożenił się wiele lat później z Hélène Joliot, wnuczką Marii Skłodowskiej-Curie. Oboje byli, podobnie jak ich rodzice i dziadkowie, naukowcami (w ich przypadku - fizykami nuklearnymi). Hélène Langevin-Joliot jest obecnie emerytowaną dyrektorką badań w *Centre national de la recherche scientifique* w Paryżu.

Maria była zdeklarowaną niewierzącą i pochodziła z Polski, dla większości Francuzów była utożsamiana z bliżej nieokreślonym terytorium pod berłem rosyjskiego cara, gdzie znaczny procent ludności stanowili Żydzi - snuto przypuszczenia, że jest Żydówką (co w tamtych czasach było w ksenofobicznych kręgach Francji uważane za mocno podejrzane - nie ucichły bowiem jeszcze resentymenty, które kilkanaście lat wcześniej doprowadziły do sprawy Dreyfusa), pomimo że w rzeczywistości pochodziła ze szlacheckiego polskiego rodu Dołęga-Skłodowskich, a w dzieciństwie została ochrzczona w wierze katolickiej. Domniemania paryskich brukowców oparte były na tym, że Maria Skłodowska-Curie nosiła po babce drugie imię Salomea, które w Polsce było popularnym imieniem chrześcijańskim, zaś we Francji kojarzyło się z Salomé, używanym przez Żydówki.

7 listopada 1911 Szwedzka Akademia Nauk przyznała Marii drugą, tym razem samodzielną Nagrodę Nobla z chemii. Została pierwszym człowiekiem wyróżnionym tą nagrodą dwukrotnie i pierwszą kobietą laureatką Nobla w dziedzinie chemii.

W lipcu 1916, jako jedna z pierwszych kobiet, uzyskała prawo jazdy, by móc prowadzić samochód.

W maju 1921, dzięki amerykańskiej dziennikarce Marii Meloney, Maria wraz z córkami wyruszyła w podróż do Stanów Zjednoczonych, gdzie dzięki zbiórce pieniędzy wśród Polonii amerykańskiej oraz amerykańskich milionerów otrzymała pieniądze na zakup grama radu do Instytutu Radowego. Oprócz wymarzonego grama radu Maria dostała dodatkową gotówkę na wyposażenie laboratorium. Kluczyk do szkatułki z cennym radem wręczył Marii prezydent USA Warren Harding.

W 1934 Maria zaczęła czuć się coraz gorzej: miała wysoką temperaturę, pojawiły się dreszcze. Lekarze zdiagnozowali grypę, później gruźlicze zmiany w płucach. Zaproponowali wyjazd do sanatorium. Maria wraz z córką Ewą jako pielęgniarką wyjechała do sanatorium Sancellemoz w Passy. Tam na miejscu lekarze znaleźli prawdziwą przyczynę osłabienia Marii - złośliwą anemię (miała także chorobę popromienną wywołaną przez promieniowanie jonizujące) o przebiegu piorunującym. Maria Skłodowska-Curie zmarła tam 4 lipca 1934. Pogrzeb odbył się 6 lipca 1934 w gronie rodziny i najbliższych przyjaciół. Maria spoczęła obok Pierre’a na cmentarzu w Sceaux. 20 kwietnia 1995 szczątki Marii i Pierre’a Curie zostały przeniesione do Panteonu w Paryżu.

Jedyne znane nagranie głosu Marii Skłodowskiej-Curie (na stronie Crazy Nauka).

https://www.youtube.com/watch?v=HAqRN6u2Yls